

Erdészek a Dombvidéken

(Pétervásárától Ózdig)

Az Egri Erdőgazdaság (mai nevén EGER-ERDŐ Zrt.) két országosan jól ismert tájegysége a Mátra és a Nyugat-Bükk. Van azonban egy harmadik térség: a Heves-Borsodi-dombság, röviden Dombvidék, amit már kevesebben ismernek, viszont természeti szépségekben, látnivalókban, erdészeti értékben felveszi a versenyt a Mátra és a Bükk térségével. Dombvidéknek hívják, de ha az ember egy túrát tesz a Vajdavár és az Ökörhegy környékén, vagy a Zelemérben, igazi hegyvidéken érzi magát.

A hegyek közé mélyen benyúló, szebbnél szebb völgyek sorakoznak Váraszótól Arlóig gazdag növény- és állatvilággal. Ezek közül talán a legismertebbek: a Váraszói-völgy szépséges tavaival, a Szalajka-házzal (az erdészek gyakori találkozóhelye), a Vállósba vezető Leleszi-völgy, és a Gyepes-völgy az Ivánkával, a Keserői házzal és a Remetével. Különös látványt nyújtanak a homokkő kibúvások, az istenmezejek „Noé Szőlője”, az erzsébeti Nagy-kő és még jó néhány.

Mindezek 1993 óta a Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet részei.

A Dombvidék különleges szépsége az Arlói-tó, amely országosan ismert, földrajzkönyvekben, geológiai leírásokban gyakran szerepel. Az egykori suvadásról tanúskodó kettős hegy a tóval szinte mediterrán látványt nyújt különösen a fölötté húzódnó gázpáztárol megfigyelve.

Az Arlói-tó

Ami az erdők termőhelyét illeti, igen változatos kép tárul elénk. *Grédics Szilárd* (ma szilvásváradai erdészettervező) kimutatása szerint az ózdi Ladány-völgyben található az egész erdőgazdaság legjobb termőhelye az erdők számára. A másik véletlet az évszázadok alatt kialakult hatalmas kopárterületek jelentik Bükkszék, Bekölce, Borsodnádásd, Járdánháza, Arló, Ózd, Hangony és még több település határában.

Az erdők zömét cseresek, tölgyesek, cseres-tölgyesek alkotják, de a völgyekben gyertyánosok, gyertyános-tölgyesek, az északi oldalakon szép bükkösök is találhatóak. Elég sok a fenyőerdő, az ötvenes, hatvanas, hetvenes évek fenyvesítési programjai erre vidékre is rányomták bélyegüket. Sok gondot okoz az akác előrenyomulása.

Ez a sokszínű, változatos térség gazdag vadállománnyal, a telepítésre váró kopárokkal, az erdők átalakításának sokrétű feladatával, szép szakmai feladatot jelentettek és jelentenek ma is az itt munkálkodó erdész számára. Szép számmal vannak olyanok, akik itt kezdték pályájukat vagy itt dolgoztak rövidebb-hosszabb ideig, és innen kerültek az erdőgazdaság és más cégek igazgatói, főmérnöki beosztásába vagy más fontos munkakörbe. Ez az írás alkalmat ad az ő bemutatásukra is.

Az 1945 előtti tulajdonviszonyokra itt is az volt jellemző, ami a nagy cég egészére, volt néhány nagyobb birtokos 2-6000 kh erdőterülettel: az Egri Káptalan, a Beniczky-család, a Rima-Murányiak, Piret báró, ezen kívül sok kisebb-nagyobb tulajdonos alkotta a térség változatos megoszlását.

A Dombvidéken legtöbb erdővel az Egri Főszékesegyházi *Káptalan* rendelkezett, a Bátori Erdőgazdálkodás (Bátor, Hevesaranyos, Egerbocs) és a Sajóvárkonyi (Ózd) együttesen mintegy 6000 kh területtel. A batori gondnok *Imrik Gusztáv* – Gusztai bácsi – volt, akit személyesen ismertem, és mindannyian nagyra becsülünk, kiváló szakember volt. Egy darabig 45 után is gondnok volt Bátorban, majd hosszú időn át az egri központban vitte a fahasználatot. A sajóvárkonyi terület – itt *Porga Zoltán* volt a gondnok – a későbbi Ózdi Erdészeti értékes részeit képezte, benne a már említett Ladány-völgygel.

A Káptalan – a kanonokok testülete – az érsek fontos tanácsadó szervezete az egyházon belül hatalommal bírt. Egerben a Káptalan utcában (a mai Kossuth Lajos utca) szebbnél szebb kanonoki épületek sorakoznak, köztük az erdőgazdaság korábbi épülete. A batori és a sajóvárkonyi erdőkön kívül tulajdonában volt a későbbi Bogácsi Erdészeti erdőterülete is és még sok szántó, rét, legelő.

A nagyobb erdőbirtokosok sorába tartozik a *Beniczky-család* a maga 3300 kh

erdejével Tarnaleleszen, Bükkszentersébeten, Szúcson és Bekölcén. A Beniczkyek 1830 körül települnek Egercseh-hebe a Felvidékről. A család kiemelkedő tagja Beniczky György az erdőn kívül felvásárolja a környék sok szántóját, rétjét, legelőjét, ezzel a térség legnagyobb földbirtokosa lett. Nevéhez fűződik az egercsehi szénbányák megnyitása, az ő kezdeményezésére épült meg a Szarvaskő-Egercsehi-Tarnalelesz-Pétervására között (1910), és szerepe volt az Eger-Putnoki vasút létrehozásában, kötélpályát épített Egercsehi és Mónosbél között.

A Dombvidéken Egercsehi település és általában az egész térség sokat köszönhet a családnak, kiváltképpen Beniczky Györgynek, aki fellendítette az ipart és a hozzá kapcsolódó közlekedést.

A Beniczky-erdők zöme a későbbi Tarnaleleszi Erdészeti két fő völgyében az Erzsébeti- és a Leleszi-völgyben, kisebb tömbök Szúcson és Bekölcén voltak. Palina mellett egy gyümölcsös szintén hozzá tartozott, ma védett, a Bükk Nemzeti Park kezeli.

Beniczky Egercsehben, az ipari központtól kissé távolabb eső völgyben épített kastélyt (fotó), amelynek erdészeti vonatkozása is van. 1950-ben az épület emeletén volt az Egercsehi Üzemegység *Kiss Ferenc* – a mindannyiunk által jól ismert Feri bácsi – vezetésével egy éven keresztül. A szentdomonkosi erdők tartoztak hozzá, csak éppen itt tudtak helyet adni az üzemegység számára.

Az egercsehi Beniczky-kastély

A Dombvidék harmadik legtöbb erdővel bíró tulajdonosa a *Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt.* volt.

A Rima cég az 1800-as évek közepén alakult, később egyesült Salgótarjannal, és az 1920-as 30-as évekre nemzetközileg is ismert nagy vállalkozássá fejlődött. Az államosításkor 3100 kh erdővel rendelkezett Arló, Ózd, Borsodszentgyörgy és Borsodnádásd térségében. Az erdészeti központ Arlóban volt, az

iváncái „Tornyos Házban”, és a cég Arlói Erdőgazdasága címen szerepelt. A csodálatosan szép környezetet, közepesen az iváncái épülettel, mint egy ékszerdobozzal, a következő fotón mutatom be:

Az Iváncái „Tornyos Ház” (1955)

A részvénytársaság a 19. század végétől az 1920-as évekig az erdeibe keményen belenyúlt, a faanyagot zömében a vasgyártáshoz szükséges faszén előállításához használta fel. Ebből a célból vasutat is építettek a Remetétől Arlóig, ahol becsatlakozott az Ózd-Borsodnádásd iparvasútba. Az erdők kezelésére kevés gondot fordítottak, kivételt képezett a Gyepes-völgy, a Keserű, Remete térsége. Az idősök elmondása szerint a háború után jóval még mindig sok volt a rezgőnyár. Az útépitések során a 60-as, 70-es években magam is tapasztaltam, hogy még akkor is sok volt a nem megfelelően kezelt erdő, ebben természetesen a feltáratlanság is szerepet játszott.

A Rima cég szerteágazó kapcsolatai miatt – beleértve a külföldi ismeretségeket is – fontos volt a vadászat, a vendéglátás, ebből a szempontból sokat áldozott a Gyepes-völgy fejlesztésére. Ennek első lépéseként 1918-ban felépítik az erdészeti központot, a már bemutatott tornyos épületet. Ezt követően a 20-as években felszedik a vasutat és létrehoznak egy vadaskertet 540 kh területtel, melynek maradványai még ma is fellelhetők a Vajdavár közelében. A kert lényegében a Keserű fölötti völgyrészt ölelte fel a mellette lévő hegyoldalakkal, középpontjában a Remete-kút volt. Később felépítik a Remete-házat, amely kifejezetten vadászati célra épült, itt hoznak létre egy pisztrángost halkeltető medencékkel, a kút közelében hegyoldalba vájt pincét építenek. 1942-ben építik a Keserű-házat, amelyet szintén vadászat és vendégfogadás céljára használtak. 45 után az erdőgazdaság lakásnak vette igénybe, egészen a 60-as évek végéig, amikor az Ózdi Kohászati Üzemeknek bérbe adták 30 évre, amíg

a kohászat prosperált. Az erdészet a legújabb időkben szépen felújította, és ma a cég rangos vendégháza.

Dobronyában voltak a Rima-cég gazdasági épületei, mögötte gyertyán élőszövénnyel körbevett csemetekertet alakítottak ki. Arlótól Dobronyáig kohósalkából makadámutat építettek, ez egyike volt a háború előtt épült néhány burkolt erdészeti útnak a erdőgazdaság területén.

Piret báró – teljes nevén *Piret de Bihain Viktor* – volt a tulajdonosa 2400 kh erdőnek a váraszói, erdőkövesdi és pétervásárai határban 45 előtt. Hozzá tartozott a szépséges Váraszói-völgy (Szalajka-völgy), nagy része, felső végén a Szalajka-házzal. Az Erdőkövesdi Erdészet korábbi épülecsoportja gazdasági épületeivel szintén a báró birtokában volt, ide költözött 1948-ban a Pétervásárai gondnokság.

Piret báró anyai ágon a nagy Károlyi-családdal állt rokonságban. Itt említem meg, hogy a Károlyiaknak Szentdomonkoson is volt 1600 kh erdeje, amely az államosításkor már mint a *Nemzeti Közművelődési Alapítvány* tulajdona szerepelt, hasonlóan a többi Károlyi-birtokhoz.

A *Keglevichek*, akik az 1600-as évektől birtokosok Pétervásáran, az ország legelőkelőbb, leggazdagabb családjai közé tartoztak. Ők építik a csodaszép barokk kastélyt, majd a messziről szembeütő kéttornyú katolikus templomot, amelyek mindmáig meghatározzák a város arculatát.

A Keglevich-család története kapcsolódik az erdőgazdaság múltjához. Szilvásváradon több mint 200 évig voltak tulajdonosok a későbbi Pallavicini-birtokon, ahol vasfinomítók, vaskovácsoló hármort létesítettek, vashányát is nyitottak. Pétervásáran az 1945. évi átadáskor mintegy 1000 kh erdő szerepel a grófi család tulajdonaként.

A felsoroltakon túl még nagyon sok kisebb-nagyobb tulajdonos volt a térségben. Közülük még néhányat megemlítek, akik ismertebbek, nevezetesebbek voltak: a *Sturmannok* (Ózd, Csernely), a *Szeleczky család* (Nekézseny), *Grósz Miksa* (Balaton, Arló, Borsodnádásd, Szentdomonkos, Szentsimon), *Németh Kuli Károly* (Borsodszentgyörgy), az *Országos Gyám- és Nyugdíjintézet* (Istenmezeje, Váraszói), *Ivány Gábor* (Ivád).

1945-től ilyen sokszínű tulajdonosi kör állt az Egri Erdőgazdaság rendelkezésére a Dombvidéken. A három előző erdészeti központ közül a bátori és a

sajóvárkonyi (ózdi) tovább működött az új igazgatóság gondnokságaként. Még 45-ben létrehoznak egy új gondnokságot Pétervásáran a laktanya épületében, ennek vezetője egy rövid ideig *Sághi István*, a későbbi Észak-Mátrai főmérnök, majd a felnemeti születésű *Bíró Lajos*. Ő 1950-től 57-ig volt a Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság (Eger) főmérnöke, ezután a Megyei Földhivatal igazgatója.

A Pétervásárai Gondnokság 1948-ig működött a laktanyában, innen átköltözött Erdőkövesdre, ahol 40 évig volt erdészeti központ.

46-ban Borsodnádásdon is létrehoznak egy gondnokságot. Ez a szép település – ma már város – két okból érdekes cégünk történetében. Itt született *Roller Kálmán*, az erdészek körében jól ismert személyiség, aki 56-ban a soproni főiskolásokkal Kanadába ment, és megszervezte az ottani egyetem magyar tagozatát. Egy másik személy, bizonyos *Papp István* (Őrá már senki sem emlékszik), aki 1947-48-ban a Borsodnádásdi Gondnokságon dolgozott *Szabó István* gondnok mellett, mint irodavezető, majd személyzetis a központban, és 1950-51-ben a Nyugatbükki első igazgatója Egerben. A Borsodnádásdi Gondnokság 48-ig működik, ekkor Ózdhoz csatolják. Még ebben az évben az arlói Tornyos Házba költözik az ózdi központ, de továbbra is Ózdi Gondnokság néven szerepel. Itt *Lukács István* a gondnok (előtte *Kachelmann Győző*), és itt kezdi pályáját Lukács mellett *Szontagh Pál*, aki a későbbiekben erdővédelmi szakemberként válik ismertté, majd *Molnár László*, a Mátra későbbi főmérnöke. Ezek a fiatal mérnökök kiegészülve *Szircsák Ferenc* – aki ebben az időben a Belpátfalvai Gondnokságon dolgozik – a Tornyos Házban találkoznak, ahol a szakmai megbeszélések gyakran éjszakába nyúló tarokkpartival folytatódnak.

Az egriek második igazgatója, *Lengyel Ferenc* szintén a Dombvidéken kezdi erdész pályafutását, *Bíró Lajos* pétervásárai gondnok mellett dolgozik. Őrá is kevesen emlékeznek, annál inkább apósára, *Kabalyuk Mibály*, kerecsendi erdészre, erre a különös személyiségre. *Lengyel* 1950-51-ben az Erdőkövesdi Üzemegység vezetője, 51-52-ben Egerben igazgató, 53-55-ben a Zagyvavölgyi Áll. Erdőgazdaság igazgatója (főmérnök *Zelnik István*, aki később Zamárdiban igazgató).

Az 50. évi nagy átszervezés során a három működő gondnokságot – Erdő-

kövesd, Bátor, Sajóvárkony (Ózd) – felosztják hét üzemegységre, ezek: Erdőkövesd, Istenmezeje, Tarnalelesz, Szentdomonkos, Bátor, Arló, Ózd. 1953-ra az üzemegységeket megszüntetik, négy erdészetet alakítanak ki – Erdőkövesd, Tarnalelesz, Arló és Ózd – ezek hosszú időn át működnek, ma már csak a pétervásárai (volt erdőkövesdi) létezik.

Erdőkövesden az első erdészetvezető *Telek Pál*, aki először üzemegységvezető Istenmezején, majd Erdőkövesden, 1953-55 között erdészetvezető. Neve azzal vált ismertté, hogy a 80-as években – már mint kerületvezető – ő lövette az erdőgazdaság egyik legnagyobb aranyérmes bikáját (11,5 kg) az erzsébeti völgyben.

Telek Pali bácsi mellett kezdi erdészeti pályafutását 1954-ben *Besenyey János*, a Dombvidék jellegzetes egyénisége, aki 1955-től 67-ig erdészetvezető Erdőkövesden. Személyesen is megismerhettem, amikor 1960-ban harmadmagammal – *Szabó Győző*, *Szoták Ferenc* (a későbbi bajai igazgató) és magam – első egyetemi évünk befejeztével nyári gyakorlatunkat töltöttük az erdészetnél. Két negyedéves firma, *Bánky József* és *Paulai Zolt* diplomatervüket készítették „rontott erdők átalakítása” témakörében. Ez a feladat *Fila József* igazgatósága alatt része volt annak az átfogó munkának, amelyet *Varga Béla* vezetésével végeztek akkor már az összevont Mátrai Erdőgazdaságnál, elsősorban a Dél-Mátrában. Erdőkövesden és Ivádon sok volt az akkori fogalmak szerinti rontott állomány, elsősorban akácok, cseresek. Hosszabb időt töltöttünk Ivádon, a szénégető erdészház mellett álló lakókocsiban volt a szállásunk, erről bemutatam a következő fotót:

Ivád, Szénégető (1960)

A képen látható személyek (balról): *Wagner Tibor*, *Paulai Zolt* (diplomatervező), *Szoták Ferenc*, *Szabó Győző*, a képet *Bánky József* (diplomatervező) készítette. A lakókocsi még a 90-es években is ott állt, ugyanazon a helyen.

Otlétünk alatt egyszer találkoztunk Besenyey erdészetvezetővel, akit beosztottai nagyon jó főnöknek tartottak. Munkatársaival, az irodaiakkal, az erdőben dolgozó fizikaikkal mindig megtalálta a kellő hangnemet, rendelkezéseit rendre betartották. Vezetési alapelve az volt, hogy „hagyni kell dolgozni az embereket”, ezért ritkán jelent meg a munkahelyeken, viszont amit megígért, azt betartotta. Az erdészetet gyakorlatilag a műszaki vezetők vitték, *Fadgyas Kálmán*, a kiváló szakember volt az erdőművelő, *Futó Antal* pedig fahasználatos volt, inkább elméleti szakember.

Besenyey Jánost 1968-ban kinevezték az akkor alakult Egri Állami Erdőrendezőség igazgatójának. Magával viszi *Fadgyas Kálmánt*, ő lett az Egri Erdőrendezési Kirendeltség vezetője. Futó az erdőgazdaság központjának fahasználati osztályára került.

Besenyey Jánost követően Erdőkövesden (1989-től Pétervásáran) ma már a tizedik erdészetvezető tevékenykedik, ők név szerint: *Fenyvesi János*, *Türös László*, *Kardos Ferenc*, *Dobos Attila*, *Nagy Károly*, *Pallagi László*, *Inbaizer Árpád*, *Kiss László*, *Szalai Gábor* és *Papp Gyula*. Mind kiváló szakemberek, közülük két személyt – mint két végletet – kell kiemelnem. Az egyik *Türös László*, aki meggyerő emberi magatartásával vívta ki a kollégák elismerését és megbecsülését. Erdőkövesdről a pécsihez került, ahol szintén baráti szeretet övezte munkatársai, felettesei részéről. Azon kevesek közé tartozott, akiknek, halála után szobrot emeltek.

A másik különleges személyiség *Inbaizer Árpád*, akit kiváló észjárás, jó szervezőkészség jellemezte, azonban emberi magatartása, jelleme maradandó, mély nyomokat hagyott az utókor számára. Egyike volt azoknak, akikben a rendszerváltás mindaddig rejtve maradt tulajdonságokat szabadított fel.

Az erdőművelési műszaki vezető *Inbaizer* mellett *Csendes József*, aki ma a Heves megyei Erdészeti Igazgatóságnál *Kondor István* igazgatóhelyettese.

Tarnaleleszen az erdészetvezetők sora *Praveczy Andorral* kezdődött, aki Recskén a Várbükki kerület vezetője volt. A szomszédos Felsőtarjánkában *Bakondi Ernő* volt a kerületvezető, és amikor ő az Észak-Mátrai Erdőgazdaság igazgatója lett, kinevezte *Praveczyt* – akivel kerületszomszédok voltak – Tarnaleleszre erdészetvezetőnek. Az erdészet központja 2004-ig, amikor Pétervásárához csatolják, mindvégig Szentdomonkoson volt (1989-től új székház-

ban), mégis mindig Tarnaleleszi Erdészet maradt, mert az ötvenes években a három falu (Bükkszenterzsébet, Tarnalelesz, Szentdomonkos) egy község volt Tarnalelesz néven.

Az erdészet vezetői a 2004-es megszűnésig: *Praveczy Andor*, *Deák Ferenc*, *Benedek Ottó*, *Pallagi László* és végül *Papp Gyula*, aki 2004-től jelenleg is a két erdészet összevonásával létrejött Pétervásárai Erdészet vezetője.

Benedek Ottó 23 évig (1964-87) volt erdészetvezető Tarnaleleszen, az erdőgazdaság történetében csak *Leic József* szilvásváradói erdészetvezető előzi meg a maga 26 évével. Nyugdíjas korában tevékenyen részt vállalt a Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet előkészítésében.

A Dombvidék szülőtte *Pallagi László*, aki Ózdon műszaki vezetőként kezdi pályáját, ezután Erdőkövesden, Tarnaleleszen erdészetvezető, majd osztályvezető a központban. A szakmai pályafutás csúcsa: nyolc évig az Egererdő Rt. vezérigazgatója 2010-ig. Erdészetvezetői idejében *Bozsó Lászlót* követően betölti az 1985-ben megalakult Vállalati Tanács elnöki posztját annak megszűnéséig.

Az 1950. évi átszervezés a Dombvidéket kettévágta: Erdőkövesd és Tarnalelesz az Észak-Mátrához, Arló és Ózd a Nyugat-Bükkhöz tartozott (1950-53 között átmenetileg a Sajóvölgyi Állami Erdőgazdaság része).

Az itt bemutatott fotó az Észak-Mátrai Állami Erdőgazdaság személyzetének egy csoportját mutatja be:

Néhányan az Észak-Mátrából (1955)

Az alsó ülő sorban *Sághi István* főmérnököt (jobbszélen) és *Kozéki Géza* főkönyvelőt (jobbról a 2.) látjuk.

A többiek közül csak azt az öt embert említem, akik a Dombvidéken szolgáltak. *Trubin József* ismert erdőszem ember (álló sor, balszélen), aki művelőként bejárta a Mátrát, Bükköt, és egy időben az Arlói erdészetnél dolgozott, a Keserői házban lakott. *Praveczy Andorról* (álló sor, balról a 3.) az előzőekben szóltam, a felvétel készítésének idején erdészetvezető Tarnaleleszen.

Kiss Ferenc (Praveczy mellett) erdész Bátorban, üzemegység-vezető Szentdomonkoson, rakodókezelő Szarvaskőn, kereskedő Recskén majd Egerben. *Besenyey János* (Kiss Ferenc mellett, félig takarásban) újdonsült erdészetvezető Erdőkövesden.

Végül *Zádor Oszkár* (fölső álló sor, balról a 2.), az erdőgazdaság jellegzetes egyénisége, akit szinte mindenki ismer. Ő is mindhárom tájegységünkön dolgozott, Pallavicini fővadása Szilvásváradon, Bátorban üzemegység-vezető majd Fényespusztán erdészetvezető nyugdíjazásáig. Nyugdíjasként Rudolftanyán gondnok, halála után nevét emléktáblával örökítették meg.

A Dombvidék másik fele – a Borsodhoz tartozó részterület – az 1950. évi átszervezéssel átkerül a Sajóvölgyi Állami Erdőgazdasághoz. Az itt létrejött két üzemegység: Arló és Ózd 1955-ben visszakerül Egerhez, és mint a Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság (70-től Mátrai EFAG) edészei működnek tovább egészen 1979-ig, amikor az Arlói Erdészetet megszüntetik, területét Ózdhoz csatolják. Az Ózdi Erdészet 1994-ig létezik, ekkor székhelyét Arlóba telepítik a korábbi arlói központ épületébe, a neve újra Arlói Erdészet. 2004: újabb átszervezés, az Arlói Erdészet is megszűnik, erdeinek nagy részét Szilvásváradhoz csatolják, ettől kezdve a Dombvidéken csak Pétervásáran van erdészeti központ (ma is).

Az Arlói Erdészet vezetői 1979-ig: *Bartucz József* (a Sajóvölgyihez tartozik), *Újvári Gyula*, *Barabás Lajos* és *Hubay Miklós*.

Bartucz József annak a Bartucz Sándornak a fia, aki Pallavicini őrgrof paradés kocsi volt. Az öt gyermek közül a legfiatalabb Ferenc, a Bükki Nemzeti Park igazgatója *Stregova Sándor* után. József 50-53 között az Arlói üzemegység vezetője, családjával a Dobronyai épületekben lakik.

Leghosszabb ideig, közel 20 évig (1957-76) *Barabás Lajos* az erdészetvezető, az ő ideje valóságos korszakot jelent az Arlói Erdészet életében. Lassú megfontolt ember, aki kétszer is meggondolja mielőtt valamit kimond. A feltörekvő fiatalok, a műszaki vezetők nagyobb fordulatszámmal, pergő életritmussal nem sokáig maradnak meg mellette. Itt kezd az erdészeti pályafutását az erdésztársadalom ismert személyisége: *Schmotzer András*. Néhány év vízügyi szolgálat után 1968-ban belép a Nyugatbükki Állami Erdőgazdasághoz, és mint fahasználati műszaki vezető egy

évig Arlóban dolgozik. További állomások: Műszaki Erdészet (építésvezető), Szilvásvárad (művelő), Központ (csemetetermelés), Parádfürdő (erdészetvezető), Központ (főmérnök), Erdőfelügyelőség (igazgató), az EGERERDŐ Rt. vezérigazgatója. Két választási cikluson át (1990-98) az Országos Erdészeti Egyesület elnöke.

Schmotzer egy év után *Puskás Pálnak* adja át a fahasználatot, tőle származik a következő fotó, amely az Arlói Erdészet irodaépületénél készült 1970-ben.

Az arlói csapat 1970-ben.

A kép szereplői fent balról: *Koós Bálint*, *Számel Margit*, *Korbonszkiné Nemky Klára*, *Szabó Gyuláné*, *Barabás Lajos*, *Huszár Pálné*, *Bögös János*, *Balázs Józsefné*, *Szabó Gyula*.

Lent balról: *Gulyás Pál*, *Bárdos Béla*, *Vadász Oszkár*, *Molnár József*, *Puskás Pál*, *Bíró Sándor*, *Dobó László* és *Korbonszki Kazimir*.

A *Korbonszki Kazimir-Nemky Klára* házaspár fahasználati illetve erdőművelési műszaki vezetők, *Puskás Pál* ekkor adja át Korbonszkinak a fahasználatot majd Debrecenbe költözik, életpályáját nyugdíjazásáig a Felső-Tiszánál folytatja, nyugdíjasként az ottani erdőgazdaság történetével foglalkozik. A többségben fiatal tehetséges erdészgárda legidősebbje Szabó Gyula, akinek személye nemzedékeket köt össze: 1945-ig az Egri Káptalan sajóvárkonyi birtokán szolgál, mint tűzér részt vesz a világháború harcaiban, az államosítás után az arlói erdőben erdészkedik. Unokája az utóbbi húsz év fiatal nemzedékéhez tartozó *Csépányi Péter*, aki Arlón kezdi pályafutását, műszaki vezetőként fahasználó majd erdőművelő. 1993-ban ő indítja el a szálaló vágásos módszert, amit 1994-ben már az üzemtervekbe beépítenek (Halonna, Dobronya-fő, Lencsenye).

Nemky Ernő professzor a hetvenes évek elején látogatást tett Arlóban leánya családjánál. Akkor éppen egy erdészeti rendezvény volt az ottani erdőben, az én korosztályomból töb-

ben találkozhattunk, és elbeszélgethettünk az általunk osztatlanul nagy tiszteletben álló tudós tanárral, aki érdeklődéssel hallgatta sorsunk történéseit a végzésünk óta eltelt évtizedben. A Korbonszki-házaspár néhány év után az ipolyvidékiekhez került, Kazimir később az ottani erdőgazdaság főmérnöke, felesége a Váci Erdészet vezetője lett.

A mai fiatal nemzedékhez tartozik *Zay Adorján*, a Dombvidék szülötte, Tarnaleleszen majd Arlón műszaki vezető, később kereskedelmi osztályvezető a központban, ezután Felsőtárkányban erdészetvezető, ma pedig az Északerdő Zrt. vezérigazgatója.

Barabás Lajost a Zólyomban végzett *Hubay Miklós* követte, aki azzal vált országosan ismertté, hogy a Rádió tudósítója lett később *Hubay Grüber Miklós* néven.

1979-ben az Arlói Erdészet megszűnik, és az Ózdi Erdészet részeként működik tovább.

Az Ózdi Erdészetnél már sűrűbben váltották egymást az erdészetvezetők, 1955-től 2004-ig, az erdészet fennállásáig 10 vezető volt, név szerint: *Czene Barna*, *Bodó Pál*, *Sándor János*, *Mag József*, *Murányi Róbert*, *Tóth Imre*, *Jurecska Endre*, *Horváth Iván*, *Kliegl Béla*, *Grédics Szilárd*. 1950-55 között Arlóval együtt a Sajóvölgyi Állami Erdőgazdasághoz tartozott, 2004 végén pedig Szilvásváradhoz csatolják. *Horváth Iván* két év után 1988-ban a balatonfelvidékhez megy, ma pedig igazgató a Zala megyei Erdészeti Igazgatóságnál. Ózdon viszonylag hosszú ideig volt erdészetvezető *Tóth Imre* (12 év) és *Kliegl Béla* (9 év). *Grédics Szilárd* a térség egyik legjobb ismerője, immár 13 éve először az Arlói majd a Szilvásváradai Erdészet vezetőjeként tevékenykedik a térségben. Nagy segítségemre volt az itteni történések feltárásában.

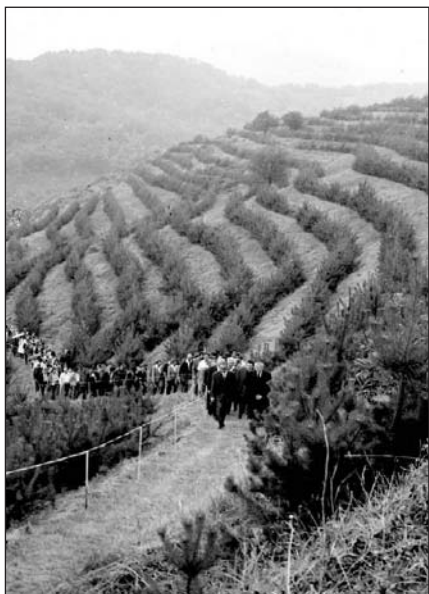
Ózd nagy ipari központ volt, a kohászat és a szénbányászat sok embert vonzott az országból, vegyes összetételű lakosság alakult ki. Az ipar megszűnése után a munkanélküliek városává alakult az egykor virágzó település. A 90-es évektől megállíthatatlanul folyik az erdők gátlátalan rablása. Ezek miatt az utóbbi évtizedekben Ózd nem tartozik az élhető városok közé, azok a kollegák, akik itt vállaltak szolgálatot, itteni életüket nem tervezték hosszabb távra. *Kliegl Béla* erdészetvezető javaslatára 1994-ben felszámolják a fogatudvart, az erdészet telephelyét, a sajóvárkonyi

erdészeti központot Arlóba telepítik, a korábbi arlói központ épületeibe.

Ha felmegyünk az Ózd mellett magasodó Akasztóra, szép látvány tárul szemünk elé, ebben benne van a város múltja, jelene és jövője. Az egykori ipari óriás maradványai mellett már megjelennek a külső városrészek mellékvölgyeiben meghúzódó családi házak rendezett környezettel, a dombokon pedig már sorakoznak a fiatal erdősítések. Távolabb már a Bükk koszorúját látjuk, és tiszta időben a Tátra ormai tűnnek elő halványan.

A magasból szemünkbe tűnnek az uraji és a hangonyi kopárok, amelyek csak egy kis részét képezik a Dombvidék sok ezer hektárnyi pusztá hegyoldalainak. Ezek látványa szinte az egész térségben megjelenik. A kopárok beerdősítésével már a harmincas években próbálkoztak. Az erről szóló írások beszámolnak a Váraszón, Tarnaleleszen és Szentdomonkoson végzett kopárfásításokról, ahol hordalékfogó gátakat építettek, majd feketefenyővel és akáccal erdősítettek. Ezek azonban nem voltak sikeresek, a legeltetésekkel többnyire tönkretették mindezt.

A hatvanas években újra telepítések indulnak a Dombvidék kopárjain. Bükkszék, Egerbocs, Zabar, Bárna, Cered határában az ERTI Mátrafüredi Állomása irányítja az erdősítéseket *Vilcsék János* vezetésével, aki húsz éven át volt az állomás kiváló igazgatója. Az 1974-es vándorgyűlésen Bükkszéken bemutatják a fiatal fenyőerdőket, ebben a korban még ígéretesek a szépen sorjázó erdeifenyő egyedek. Az itt bemutatott főtón jól láthatók a kis bolgár traktorral kialakított teraszok.

Bükkszéki telepítések

Kopárfásítások folytak a Dombvidék több területén, az Arlói tónál, az Ózd körüli dombokon, Erdőkövesden és még jó néhány helyen, de mindez csak töredéke a térség kopárjainak. A jövő nemzedékek feladata lesz, hogy a ma kopárjai újra a több száz évvel ezelőtti erdők látványát nyújtsák.

Nekem sokat jelent ez a vidék, hiszen pályám első évtizedében – 1964 után – gyakorta megfordultam az akkor még Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság Arlói és Ózdi erdészeteinél. Ez az időszak az építkezések ideje volt. Erdőgazdasági méretekben nagy utépítések indulnak, *Jábn Ferenc*, a kiváló műszaki ember elindítja az Arlói Erdészet feltárását, amit kollégáimmal folytattunk. Ekkor épül a Palinai és a Keserői út, később a Szilvásváradról Arlóba átkötő Izrai út. A mátrai területen is nagyobb méretű feltáró utakat építenek, Erdőkövesden a Váraszói, Tarnaleleszen a Válosi utat. Itt kell megemlítenem *Szalai Gábor* kollégámat, aki hosszú időn át Mátra utépítéseit vezette, később a Pétervásárai Erdészet vezetője volt.

A Dombvidék legnagyobb útberuházása a 80-as években megvalósuló Bükktető-Domaházai út, amely közel húsz kilométer hosszon szeli át a térséget. Kivitelező az erdőgazdaság építészvezetője *Fónagypál Géza* irányításával, aki 38 éven keresztül vezeti az utépítéseket a cég területén, a tervező pedig *Zsilvölgyi Lászlóné*, akinek nevéhez sok-sok út tervezése fűződik.

Amikor a Bükktetői út munkálatai folytak, a lakosság körében elterjedt, hogy bizonyosan „hadi út” céljára épül.

A hatvanas években erdészlakások sokasága épül, akkor még a felsőbb elvárásoknak megfelelően títustervek alapján, jellemzően a falvak szélein, az erdőbe vezető utak mellett, néhány még bent az erdőterületen (arlói iroda és lakások, Kissikátor, Farkaslyuk, Center, Borsodnádásd, Dobronya; a mátrai részen Erdőkövesd, Mátravák-Nyírmed, Váraszó, Cered, Zabar, Szentdomonkos, Mátraballa).

A „hadi út”

A legemlékezetesebb számomra a dobronyai (Ivánkai) munkásszálló építése 1965-ben. Az akkor országosan is a legmodernebbek között számontartott erdészeti épületet az ERDŐTERV tervezte, magam pedig az építés vezetője lehettem az akkor még Műszai Erdészet szervezetében. Az 1965-ben megalakult Műszaki Erdészet kiváló vezetője akkor *Chikán István* erdőmérnök volt, aki az építőiparban kezdte pályáját, és ott szerzett nagy gyakorlatot a magasépítésben. Sokat tanultam tőle.

Dobronyai (Ivánkai) munkásszállás

Ma már a lucfenyősorok teljesen eltakarják az épületet.

Ha a Dombvidék erdészeinek történetét áttekintjük, feltűnő, hogy nagyon sok országosan is ismert erdész egyéniség került ki erről a változatos a vidékről. Azok közül, akik itt szolgáltak – többen itt is születtek – jó néhányan itt kezdték erdész-pályafutásukat, nyolcan igazgatói, vezérigazgatói székbe kerültek (négyen ennél az erdőgazdaságnál), heten főmérnökök lettek (ketten ennél a cégnél). Rajtuk kívül jó néhány tehetséges erdészvezető, műszaki vezető és erdész munkálkodott a szépséges dombvidéken. Nyugodtan mondhatjuk, hogy sokak számára nagyon jó tanuló iskola volt a Heves-Borsodi-dombság.

Wágner Tibor
erdőmérnök